

Bartłomiej Chmielowiec

główny specjalista w Biurze Rzecznika Finansowego, aplikant radcowski

Automatyczne wznowienie umowy ubezpieczenia OC p.p.m.

1. Umowa ubezpieczenia OC p.p.m.

Umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych jest umową obowiązkową. Obowiązek ten wynika z [ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych](#) (dalej: ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych), w której zostały zawarte szczegółowe regulacje dotyczące ubezpieczeń obowiązkowych. Zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność w zakresie ubezpieczenia obowiązkowego nie mogą odmówić zawarcia takiej polisy.

Umowę ubezpieczenia zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych zawiera się na okres 12 miesięcy. Przy czym, co istotne, okres, o którym mowa, kończy się z upływem dnia poprzedzającego początkowy dzień okresu ubezpieczenia. W wyjątkowych sytuacjach – opisanych w art. 27 – umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych można zawrzeć na czas krótszy niż 12 miesięcy. W szczególności umowę ubezpieczenia krótkoterminowego można zawrzeć, jeżeli pojazd mechanicznych jest:

- zarejestrowany czasowo – przy czym na czas nie krótszy niż okres rejestracji określony w decyzji starosty właściwego ze względu na miejsce zamieszkania właściciela pojazdu mechanicznego;
- zarejestrowany za granicą, jeżeli państwem członkowskim umiejscowienia ryzyka jest Rzeczpospolita Polska (pojazd ma być zarejestrowany w kraju, zaś został nabyty w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej);
- pojazdem wolnobieżnym;
- pojazdem historycznym.

Umowę ubezpieczenia krótkoterminowego na czas nie krótszy niż 30 dni, w odniesieniu do pojazdów mechanicznych zarejestrowanych na stałe, może zawrzeć również podmiot prowadzący działalność gospodarczą polegającą na pośredniczeniu w kupnie i

sprzedaży pojazdów mechanicznych lub polegającą na kupnie i sprzedaży pojazdów mechanicznych, w zakresie pojazdów przeznaczonych do kupna lub sprzedaży.

W sytuacji niedopełnienia obowiązku ubezpieczenia posiadacza pojazdu może czekać konieczność zapłacenia kary (**specjalnej opłaty**) nałożonej przez [Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny](#), której wysokość określa ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych. Dodatkowo, jeżeli ruchem nieubezpieczonego pojazdu wyrządzona zostanie szkoda (majątkowa, osobowa), posiadacz, który nie dopełnił obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC p.p.m., będzie zobowiązany do pokrycia kwot wypłaconych odszkodowań z własnych środków pieniężnych w ramach tzw. **regresu**. Niejednokrotnie, zwłaszcza w przypadku poważnych szkód osobowych, kwoty te mogą sięgać nawet setek tysięcy złotych. A zatem konsekwencje niedopełnienia przez posiadacza pojazdu obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC p.p.m. mogą być bardzo poważne. Nieubezpieczonego posiadacza mogą spotkać bowiem zarówno sankcje o charakterze administracyjno-prawnym, jak i cywilnoprawnym.

Obecnie wysokość [opłaty za brak ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych](#) wynosi:

- samochody osobowe – równowartość dwukrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę (3700 zł);
- samochody ciężarowe, ciągniki samochodowe i autobusy – równowartość trzykrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę (5500 zł);
- pozostałe pojazdy – równowartość jednej trzeciej minimalnego wynagrodzenia za pracę (620 zł).

Wszyscy posiadacze pojazdów mechanicznych powinni wiedzieć, iż mają obowiązek posiadać polisę ubezpieczenia OC. Chroni ona ubezpieczonego posiadacza samochodu w sytuacji, kiedy w związku z poruszaniem się samochodem albo innym pojazdem wyrządzi innej osobie szkodę i jest zobowiązany do jej naprawienia. Innymi słowy, ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zapewnia ochronę majątku sprawcy szkody oraz rekompensatę szkód poniesionych przez osoby poszkodowane ruchem pojazdu. Zgodnie bowiem z treścią art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, będącą następstwem śmierci, uszkodzenia ciała,

rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia. Zawarcie i opłacenie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych powoduje, że świadczenie poszkodowanemu wypłaca ubezpieczyciel, a nie sprawca szkody. W ten sposób chroniona jest zarówno osoba poszkodowana, jak i interes posiadacza polisy.

2. Automatyczne wznowienie umowy

Zgodnie z treścią art. 28 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, **jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu 12 miesięcy, na który umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta, nie powiadomi na piśmie zakładu ubezpieczeń o jej wypowiedzeniu, uważa się, że została zawarta następna umowa na kolejne 12 miesięcy.** Tak więc w sytuacji, kiedy ubezpieczony posiadacz nie złoży wypowiedzenia najpóźniej na jeden dzień przed końcem umowy, ulega ona automatycznemu wznowieniu na okres kolejnych 12 miesięcy u tego samego ubezpieczyciela. Przy czym warunkiem dodatkowym aby nastąpiło automatyczne wznowienie takiej umowy jest to, aby składka za mijający okres 12 miesięcy została zapłacona w całości (art. 28 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych).

W prawie cywilnym, aby doszło do zawarcia jakiegokolwiek umowy, potrzebna jest zgodna wola obu stron. W przypadku umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ustawodawca wprowadził pewnego rodzaju fikcję prawną, według której zgodna wola stron została zastąpiona automatycznym zawarciem kolejnej umowy ubezpieczenia. To ubezpieczony posiadacz pojazdu mechanicznego, który chciałby zawrzeć umowę ubezpieczenia w innym zakładzie ubezpieczeń, musi podjąć inicjatywę – czyli złożyć wypowiedzenie najpóźniej na jeden dzień przed końcem trwania okresu ubezpieczenia. W przeciwnym wypadku umowa samoczynnie wznowi się na okres kolejnych 12 miesięcy.

Przykład: W dniu 15 grudnia 2015 r. została zawarta umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Umowa została zawarta na 12 miesięcy, czyli do dnia 14 grudnia 2016 r. Ubezpieczony posiadacz opłacił w całości składkę za ten okres i złożył wypowiedzenie, ale dopiero w dniu 19 grudnia 2016 r., a więc 6 dni po upływie terminu na skuteczne złożenie wypowiedzenia. Powyższe oznacza, że umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ulegnie automatycznemu wznowieniu na kolejny okres 12 miesięcy, czyli od dnia 15 grudnia 2016 r. do dnia 14 grudnia 2017 r.

Opisany mechanizm, określany też mianem **klauzuli prolongacyjnej** w umowie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, polega na samoczynnym, automatycznym zawarciu kolejnej umowy ubezpieczenia przez strony, które związane już były umową ubezpieczenia OC. Celem wprowadzenia klauzul prolongacyjnych do umów ubezpieczeń obowiązkowych było zwiększenie prawdopodobieństwa nieprzerwanego trwania ochrony ubezpieczeniowej, wynikającej z kolejnych umów, oraz zapewnienie jak największej powszechności ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów. Zadaniem zatem klauzuli prolongacyjnej jest zapewnienie ochrony tym posiadaczom pojazdów mechanicznych, którzy nie kontrolowali terminów zakończenia trwania ochrony ubezpieczeniowej. Tematykę klauzuli prolongacyjnej bliżej omawia opracowanie dostępne na stronie internetowej Rzecznika Finansowego, zatytułowane: [Co to takiego „automatyczne zawarcie kolejnej umowy” czy też „klauzula prolongacyjna” w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych?](#)

3. Wypowiedzenie umowy OC p.p.m.

Aby wypowiedzenie było skuteczne, musi zostać złożone najpóźniej na jeden dzień przed upływem okresu, na który umowa ubezpieczenia była zawarta. Wypowiedzenie można i warto złożyć z odpowiednim wyprzedzeniem. W sytuacji kiedy ostatni dzień terminu na złożenie wypowiedzenia przypada w dzień wolny od pracy, czyli w niedzielę lub też inny dzień uznany za dzień wolny od pracy na mocy przepisów [ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy](#), wówczas złożenie wypowiedzenia następnego dnia będzie również uznawane za skuteczne. Zgodnie bowiem z treścią [art. 115 k.c.](#) jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy, termin ten upływa dnia następnego, przy czym należy zaznaczyć, że sobota nie jest dniem ustawowo wolnym od pracy.

Wypowiedzenie **powinno zostać złożone na piśmie**. Wypowiedzenie umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych złożone w innej formie niż pisemna (np. w formie e-maila nieopatrzonego bezpiecznym podpisem elektronicznym, faksu, skanu, itp.) nie powoduje automatycznie, iż takie wypowiedzenie jest nieskuteczne. Forma pisemna przewidziana w art. 28 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych nie jest zastrzeżona pod rygorem nieważności ([art. 73 k.c.](#)), lecz dla celów dowodowych. W związku z powyższym

wypowiedzenie złożone poprzez np. wysłanie faksu może być również skuteczne, pod warunkiem iż w przypadku kwestionowania przez ubezpieczyciela prawdziwości złożonego oświadczenia, posiadacz pojazdu będzie w stanie udowodnić, że to on w celu wypowiedzenia umowy wysłał wypowiedzenie faksem i że dotarło ono do ubezpieczyciela w terminie, tj. nie później niż co najmniej na jeden dzień przed upływem okresu, na który umowa ubezpieczenia była zawarta.

Ponadto zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w przypadku nadania oświadczenia o wypowiedzeniu lub odstąpieniu od umowy ubezpieczenia obowiązkowego przesyłką listową, za chwilę jego złożenia (datę wpływu do zakładu ubezpieczeń) uważa się datę nadania oświadczenia w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu [ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe](#). Dlatego też oświadczenie o wypowiedzeniu umowy można wysłać ubezpieczycielowi najpóźniej na jeden dzień przed upływem okresu, na który umowa została zawarta. Dla celów dowodowych należy uczynić to listem poleconym lub listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, zachowując potwierdzenie nadania przesyłki. Oświadczenie można oczywiście złożyć również osobiście w oddziale (pamiętając, by zachować dowód złożenia pisma).

Ponadto na podstawie art. 30 ust. 1 [ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej](#) zawiadomienia i oświadczenia składane w związku z zawartą umową ubezpieczenia agentowi ubezpieczeniowemu uznaje się za złożone zakładowi ubezpieczeń, w imieniu lub na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa, o ile zostały złożone na piśmie lub na innym trwałym nośniku. W związku z powyższym wypowiedzenie umowy ubezpieczenia OC p.p.m. może zostać złożone u agenta ubezpieczeniowego, przy czym należy zadbać o dowód złożenia takiego wypowiedzenia, tj. potwierdzenie przez agenta na kopii wypowiedzenia, że zostało ono złożone.

4. Podwójne ubezpieczenie

Podwójne ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych występuje wówczas, kiedy posiadacz pojazdu objęty jest ochroną ubezpieczeniową na podstawie dwóch (lub więcej) umów obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w tym samym czasie. Jak była o tym mowa, celem klauzuli prolongacyjnej (automatycznego wznawiania umowy ubezpieczenia w przypadku braku wypowiedzenia) jest zapewnienie ciągłości ochrony ubezpieczeniowej posiadaczowi

pojazdu, tak aby zminimalizować ryzyko wyrządzenia szkody innej osobie przy braku ochrony ubezpieczeniowej. Zdarzają się jednakże takie sytuacje, kiedy ubezpieczony posiadacz nie wypowiadając umowy ubezpieczenia w jednym zakładzie ubezpieczeń, zawrze umowę ubezpieczenia u innego ubezpieczyciela. W konsekwencji osoba taka w tym samym czasie będzie objęta dwoma umowami ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zawartymi w innych zakładach ubezpieczeń, które będą mogły z kolei żądać – każdy z osobna – zapłaty składki za okres świadczonej ochrony. Oczywiście taka sytuacja jest nieopłacalna ekonomicznie dla posiadacza i niepożądana dla całego systemu obowiązkowych umów ubezpieczenia.

W przypadku zaistnienia takiej sytuacji istnieje możliwość skorzystania z rozwiązania zawartego w art. 28a ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Mianowicie zgodnie z tym przepisem, jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego jest w tym samym czasie ubezpieczony w dwóch lub więcej zakładach ubezpieczeń w zakresie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i przynajmniej jedna z umów zawarta została automatycznie, to tak zawartą umowę można rozwiązać w drodze pisemnej w każdym czasie. Aby móc rozwiązać umowę ubezpieczenia zawartą w trybie art. 28 (tj. zawartą automatycznie), wystarczy, że okresy ubezpieczenia obu umów ubezpieczenia OC przynajmniej częściowo będą się pokrywać. Na stronie internetowej Rzecznika Finansowego znajduje się wzór takiego wypowiedzenia, w zakładce [Wzory pism](#).

W sytuacji kiedy doszłoby do zawarcia dwóch lub więcej umów ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w tym samym zakładzie ubezpieczeń na dokładnie ten sam okres, to zgodnie z treścią art. 28 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych wówczas temu zakładowi ubezpieczeń należy się składka ubezpieczeniowa z tytułu jednej umowy ubezpieczenia.